

Kolesárová, K. (2016). *Životní styl v informační společnosti*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského.

Vědecká monografie Karolíny Kolesárové se zabývá velmi aktuálním tématem komputelizace české populace a průnikem informačních technologií do diferencované strukturace životních stylů. Práci pokládám za velmi zajímavou a inspirativní pro všechny, kteří se zabývají právě problematikou formování životního stylu v prostředí všudypřítomných prostředků moderní komunikace s jejími stimulujícími, pozitivními, rozpornými a někdy i devastujícími účinky.

Mnozí učitelé i ostatní pedagogičtí pracovníci a vychovatelé se jistě již mnohokrát setkali právě s onou rozporuplností rozšíření různých forem nových informačních technologií ve své praxi a každodenním působení. Na jedné straně jen málokdo zpochybňuje nesmírné technologické možnosti využití ve výuce, výchovném působení i každodenním životě především dětí a mládeže. Stejně tak je nesporný přínos těchto technologií pro šíření přírodovědných, technických a společenských informací, pro společenský, politický a kulturní život, a tedy i pro formování životních stylů různých skupin ve společnosti.

Na straně druhé nelze však nevidět i velké množství problémů, které s sebou tyto technologie a jejich využívání nesou. Uvedme jen velmi rozšířené plagiáty i stále žádanější programy na jejich odhalování, v podstatě z internetu „sešívané“ žákovské a studentské práce, nekritické

přebírání informací, názorů a postojů ze sítí, ztrátu schopností v přímé mezilidské komunikaci, mnohdy až k pláči dohánějící devastace češtiny v hovorové a hlavně v psané podobě atd. A mohli bychom hovořit i o evidentně sociálně patologických jevech, které nové informační technologie umožňují či přímo zprostředkovávají.

V případech posuzované publikace jde ovšem o práci sociologickou, která je založena jednak na bohatém empirickém materiálu z dlouhodobých sledování, jednak na základních sociologických teoretických konceptech životního způsobu a životního stylu, a to s důrazem na jeho základní a nejvýznamnější skladební složky, tedy na aktivity ve volném čase a na hodnoty.

Metodologickým problémům získávání dat a práce s nimi je ve studii věnována významná pozornost, a to jak v samostatné kapitole této problematice věnované, tak i při vlastních věcných analýzách tématu životního stylu.

Vlastní teoretické koncepce tzv. informační společnosti, životního stylu a způsobu a volného času jsou pak obsahem rozsáhlých samostatných kapitol. Otázky hodnot a hodnotových orientací v úzké vazbě na životní styl se potom prolínají celou publikací, a to jak v kapitolách teoretických, tak v těch, v nichž se autorka zabývá analýzou problémů a prezentací výsledků výzkumů.

Jak již naznačují úvodní odstavce, přestože jde o práci především sociolo-

gickou, rozhodně by neměla i díky svému tematickému zaměření uniknout pozornosti všech, kteří se zabývají problematikou socializace, výchovy a vzdělávání i prací s mladou generací, která jako první „naskočila na vlak“ nových informačních technologií. Velkou pozornost autorka věnuje také generacím seniorů, pro něž se stávají tyto technologie stále více součástí jejich životního stylu, včetně komunikace s okolním širším světem a především s jejich dětmi, vnuky či vnučkami a blízkými. Právě generačním srovnáním je věnována významná část publikace.

O tom, jak, v jakých podobách a s jakými (pozitivními, negativními i rozpornými) dopady působí využívání nových informačních technologií, autorka přináší řadu empirických dat, ve značné míře i z vlastních výzkumů a z šetření, na nichž dlouhodobě participovala. V závěru se dopracovává k významné typizaci sedmi životních stylů spjatých s moderními informačními technologiemi, do nichž promítá i generační rozměr a nastiňuje jejich dynamiku ve vývoji společnosti.

Předložená práce tak může významně sloužit k orientaci v problémech využívání a dopadech informačních technologií pro diferencované životní styly, především dětí a mládeže i seniorů. Považuji ji za užitečnou a vysoce informativní pomůcku pro práci pedagogů (zejména sociálních), teoretiků i praktiků, učitelů, vychovatelů i speciálních pedagogů. Může také díky svým faktografickým generačním srovnáním závěry a podněty z nich plně zaujmout andragogy a gerontopedagogy a nesporně také všechny ty,

kteří se zabývající prací se seniory a péčí o ně.

Je třeba ocenit také metodologickou stránku empirických výzkumů včetně těch, na nichž se autorka účastnila a které i v předkládané publikaci statisticky zpracovává a vyhodnocuje až do výsledné typologie. Hlavním nástrojem tohoto zpracování se pro autorku stává faktorová a následně shluková analýza. Kapitola věnovaná metodologii a pak i průběžné využívání uvedených postupů při zpracování a interpretaci dat mohou být zajímavým poučením o možnostech a mezích těchto nástrojů i pro odborníky, kteří běžně se složitějšími statistickými postupy nepracují. To je významné zejména pro studenty pedagogických oborů, kteří často ve svých kvalifikačních pracích využívají výzkumné metody. Osobní zkušenost autora této recenze je, že mezi studenty velmi často převažuje využívání ne zcela pochopené kvalitativní metodologie. Pokud vysokoškolští studenti pracují s kvantitativními metodami (pomineme-li problém časté nereprezentativnosti podobných pokusů), mnohdy jejich statistické dovednosti končí na procentuálním přehledu třídění prvního stupně výpovědí dotazovací akce, v lepším případě na kontingenčních tabulkách bez statistického vyhodnocení případných rozdílů či závislostí. Recenzovaná práce tedy může být pro studenty a vedoucí jejich prací i vhodnou inspirací k hledání cest pro náročnější formy zpracování dat pedagogických výzkumů.

Radomír Havlík